

Franc Mali

**Zdravko Mlinar: Kakšna sociologija? Za kakšno družbo?
Ljubljana: Fakulteta za družbene vede in Slovenska akademija
znanosti in umetnosti, 2016.
634 strani (ISBN - 978-961-235-799-3), 19 EUR.**

Zbornik z naslovom »Kakšna sociologija? Za kakšno družbo«, ki ga je zasnoval in uredil akad. prof. dr. Zdravko Mlinar, tudi avtor uvodne študije k zborniku, je unikatno delo na področju sociologije na Slovenskem. Je najbrž tudi eno redkih takšnih del na področju sociologije v svetu nasploh. Urednik zbornika je namreč v knjigi, ki obsega več kot šesto strani, uspel zbrati bogato paleto avtobiografskih pričevanj več kot sto slovenskih sociologov oziroma znanstvenikov, ki so doma ali v našem zamejstvu (in tudi v tujini) v teku svoje profesionalne kariere na takšen ali drugačen način vstopali v polje sociologije in iz nje črpali prepotrebna znanja za reševanje lastnih raziskovalnih ali praktičnih problemov. In predvsem utirali in razvijali to disciplino, ki, kot pravi akad. Mlinar v predgovoru h knjigi, »mora prevzeti nase integrativno vlogo v odnosu do vseh družboslovnih disciplin« (str. 14). Že samo širina pristopa, ki ji je akad. Mlinar sledil – da ne omenjam bogastva vsebine, ki ga prinaša zbornik – je monumentalno delo na področju slovenske sociologije. Brez jasnega konceptualnega načrta v zasnovi in potem samem snovanju zbornika, ki ga akad. Mlinar na luciden in seveda (kot običajno) teoretsko izredno artikuliran način predstavlja bralcem v svojem predgovoru, delo najbrž ne bi bilo to, kar je, namreč sijajna retrospektiva povojne zgodovine slovenske sociologije vse do današnjih dni skozi individualne poglede njenih, tudi ne več v smislu generacijske pripadnosti istih akterjev. V zborniku lahko seveda vsako individualno pričevanje prebiramo kot zaključeno zgodbo (avtobiografski opisi kariernih poti slovenskih sociologov, ki delujejo (so delovali) znotraj ali zunaj sociologije), a tisti višji »smisel« oziroma »pomen« teh posameznih zgodb zarisuje oziroma osvetljuje uvodna študija akad. Mlinarja.

Menim, da če zadevo pogledamo z zornega kota sociologije sociologije (kot metateorije znanosti), potem je akademiku Mlinarju z njegovo teoretsko artikulirano posplošitvijo ključnih socioloških izzivov, ki jo podaja v uvodu in potem nadgrajuje z individualnimi zgodbami, uspelo najti odličen spoj med (epistemološkimi) načeli nomotetike in načeli ideografije. Če ponovim, brez teoretskih refleksij in utemeljitev urednika in uvodničarja zbornika bi se namreč ta »vinjeta« individualnih zgodb slovenskih sociologov morda komu zdela celo preobširna. Tako pa ima vse svoj smisel in strukturo. Vsa ta množica subjektivnih pogledov se namreč na takšen ali drugačen način dotika temeljnih izzivov polpreteklega in današnjega razvoja sociologije kot akademske discipline v ožjem smislu in profesije v širšem smislu, ki ves čas išče ustrezno (samo)identiteto v družbi. Ključni izzivi, ki jih akad. Mlinar v uvodni študiji k zborniku podaja, so vprašanje generacijsko pogojenih sprememb paradigmatskih pogledov v sociologiji, vzpostavljanje in preseganje institucionalnih okvirov sociološkega delovanja, izključevanja in nadgrajevanja

preteklosti, vprašanje lokalne in internacionalne usmerjenosti sociologije v pogojih delovanja majhne znanstvene (in širše profesionalne) skupnosti, dileme v zvezi z izbiro kriterijev vrednotenja in ocenjevanja sociološke produkcije, sociologija na presečišču zahtev stroke in (ne)zanimanja širše družbene javnosti, odnos med sociologijo in politiko v različnih obdobjih (političnih režimih) njenega razvoja itd.

Kot sociolog znanosti, ki se ukvarja tudi z epistemološkimi vprašanji družbenih ved, bi še posebej izpostavil izredno zanimivo razmišljanje akad. prof. dr. Mlinarja, ki zadeva vprašanje zgodovinske interpretacije razvoja (katerekoli) družboslovne (ne samo sociološke) discipline. Gre za naslednjo klasično epistemološko (kuhnijsko) dilemo v razumevanju razvoja znanosti: ali je res treba izhajati iz načela (generacijske) diskontinuitete, kot da se zgodovina znanosti dogaja samo po poti paradigmatiskih prelomov, znotraj katerih naslednja generacija znanstvenikov skuša nakopičeno znanje predhodnih generacij znanstvenikov čim prej potisniti v pozabo? Akad. Mlinar opozarja, da je na področju razvoja sociologije takšna pot intelektualno izredno neproduktivna, saj, kot pravi, »najstarejši sociologi imamo z vidika poznavanja in mogočega vključevanja različnosti in preteklosti določene prednosti, nekakšen ‚zgodovinski kapital‘, ki pa pretežno ostaja neizkoriščen. Ob odmikanju pretekle prakse, ki hkrati zabrisuje razlike, kadar so te pomembne za nadaljnji razvoj, imamo tu starejši pričevalci vsaj do neke mere možnost bolj osebnega doživljajskega in diferenciranega povzemanja preteklosti, ki presega druge vire in tudi enostranskosti sedanjosti« (str. 25). S predhodno mislijo akad. Mlinarja se v celoti strinjam, saj ta opozarja na eno večjih zablod v današnjem razvoju znanosti, zlasti v okoljih, v katerih medsebojno priznavanje dosežkov (v duhu Newtonovega diktuma »Za to, da sem mogel videti tako daleč, se moram zahvaliti dejstvu, da sem stal na ramenih velikanov.«) ni ravno v čisljih. Ta zabloda pa je, da se vse premalo zavedamo, da brez zmožnosti avtentične refleksije preteklih razvojnih poti znanosti tudi njen prihodnji razvoj ni možen.

Za zaključek: zbornik, ki ga je zasnoval in uredil akad. prof. dr. Zdravko Mlinar, je za slovensko sociološko srenjo nedvomno eno bolj zanimivih branj zadnjih let. Predstavlja dobro osnovo za nadaljnji razmislek in medsebojni dialog o prehojeni poti sociologije v Sloveniji ter njenih razvojnih perspektivah danes in v prihodnosti.